

ТОШКЕНТ ОҚШОМ

ШАҲАР
ИЖТИМОЙ-
СИЁСІЙ
ГАЗЕТАСИ

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 4 (9.501) 2001 йил 10 январь, чоршанба

Сотувда эркин нархда

XXI
аср

Саҳоси

Барча манбалардан
олинган сўнгги хабарлар

Мамлакатимизда

• Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов номига Янги йил ва Янги аср муносабати билан хорижий мамлакатларнинг ва дунёдаги кўплаб нуфузли халқаро ташкилотларнинг раҳбарларидан самимий кутловлар келиши давом этмоқда.

• Олий Мажлисининг Ижтимоий масалалар ва бандлик кўмитасида бўлиб ўтган йиғилишда Ўзбекистон Республикасининг «Хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги Қонунининг Фарғона вилоятида бажарилишини ўрганиш натижалари муҳокама қилинди.

• Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раисининг, вилоятлар ҳокимларининг қишлоқ хўжалиги масалалари бўйича ўринбосарлари, қишлоқ туманлари ҳокимлари, агросаноат соҳасига тааллуқли вазирлик ва идоралар раҳбарлари дастлабки гуруҳи учун бир ҳафталик семинар-мунозара бошланди.

• Тошкент шаҳар касаба уюшмалари Кенгашида пойтахт корхоналари тасарруфидаги болалар оромгоҳларида соғломлаштириш ишларининг яқунларига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди.

• «Экосан» халқаро жамғармаси Оналар ва болалар йилига бағишланган мақсадли дастурини ишлаб чиқди. Ундан республикамиздаги ижтимоий экологик вазиятни барқарорлаштиришга йўналтирилган муҳим чора-тадбирлар ўрин олган.

• Сурхондарё вилоят ҳокимлиги қишлоқ хўжалиги ўрта бўғин раҳбар ходимлари ва бош мутахассисларининг ўқув-синов машғулотларини ташкил этди.

• Жиззах вилоят хотин-қизлар кўмитаси ташаббуси билан «Асрдан асрга ўтиш» хайрия марафони ўтказилди.

• Бугун Муқимий номидаги ўзбек Давлат мусикали театрида янги саҳна асари — «Ўлдин, азиз бўлдин» трагик комедиясининг тақдими бўлади.

• Ўзбекистон Бадий академиясининг кўргазмалар залида «Хайр, XX аср, салом, XXI аср» мавзусида болалар расмлари кўргазмаси очилди.

Жаҳонда

• Кеча Россия Федерацияси Президенти Владимир Путин Озарбайжонга ўз ташрифини бошлади. У бу ерда Президент Ҳайдар Алиев билан учрашиб иқтисодий ҳамкорлик ва ҳудудий хавфсизлик масалалари юзасидан суҳбатлашди. Бугун Владимир Путин бир қатор тадбирларда қатнашади ва Озарбайжон парламенти депутатлари ҳузурида маъруза қилади.

• Япониянинг Токио университетиде ўтказилган на-вбатдаги илмий йиғилиш «Алишер Навоий — Ўзбекистон тисмоли» деб номланган тадқиқот тақдими-тога бағишланди.

• АҚШдан қайтган Фаластин ҳарбери Ёсир Арофат Миср Президенти Мухаммад Хусни Муборак билан Қоҳирада учрашди.

• Шу кунларда Ироқ Президенти Саддам Ҳусайннинг саломатлигига доир турли-туман миш-мишлар кенг тарқалмоқда. Ироқ ҳукумати Президент ҳаётига доир бундай хабарларни қатъиян рад этди.

• Ўзбекистон — кўҳна маданиятга эга бўлган ёш давлат. Гамбург университетиде ана шундай мавзуда Ўзбекистонга бағишланган халқаро конференция бўлиб ўтди.

• Кеча Япония ташқи ишлар вазири Иохэй Кононинг хорижий давлатларга сафарини бошланди. У ўн кун давомида Катар, Бирлашган Араб Амирлиги, Қувайт, Саудия Арабистони, Швеция ҳамда Россияда бўлади.

• Покистон қитъалараро учадиган янги ҳарбий ракета ишлаб чиқилди. У ядро зарядини олимб бир сонияда 16,6 километр тезликда учини мумкин.

• Компьютер технологияси бўйича дунёда етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турган «Ай-Би-Эм» компанияси компьютер-брокер дастурини яратди.

• БМТ 1999 йилнинг ноябрида «Толибон» ҳаракати қарши эълон қилинган халқаро иқтисодий жа-зони бироз енгиллаштиришга қарор қилди. Шунга кўра Афғонистоннинг «Ариана» ҳаво йўллари компани-яси ўзининг хорижий банклардаги маблағларидан яна фойдаланадиган бўлди.

• Кеча Испания соҳилларида Украинанинг «Ново-черкасск» кемаси ҳалокатга учради. Испаниялик кут-қарувчилар вертолётлар ёрдамида кучли довул ос-тида қўкабтган кемадан унинг барча 27 экипаж аъзо-ларини қутқариб қолишга муваффақ бўлдилар.

• Ҳиндистоннинг Шимолӣ ҳудудларида об-ҳаво-нинг кескин совиб кетиши натижасида 100 га яқин одам қурбон бўлди.

• Кеча кечаси Янги асрда биринчи марта ой ту-тилиши кузатилди.

• Беларусдаги барча тиббий муассасаларда че-киш бутунлай тақиқлаб қўйилди. Яқин кунларда та-маки маҳсулотлари рекламаси ҳамда муассаса ва жамоат жойларида чекиш бекор қилиниши мумкин, деди мамлакат соғлиқни сақлаш вазирлиги вакили.

• Украинанинг Одесса шаҳрида шашка бўйича на-вбатдаги жаҳон чемпионати ниҳоясига етди.

• Ҳиндистоннинг Беконир шаҳрида 14 ёшгача бўлган ўғил ва қиз болалар ўртасида Осиё чемпио-нати баҳслари бошланди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республика Маънавият ва маърифат Кенгашини қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармони мамлакатимизда маънавий-маърифий ислохотларни из-чил амалга ошириш, миллий истиқлол гоёсининг асосий тушунча ва тамойилларини халқимиз онги ва қалбига синдириш борасида улкан ишларни амалга оширишга қаратилган муҳим ҳужжат-дир. Ўртбошимизнинг маъ-навиятга бош ҳоий бўлаёт-ганлиги, жойларда вилоят раҳбарларининг маънавият ва маърифат Кенгашлари раислари сифатида фаоли-ят олиб бораётгани бу бора-даги ишларни янада тако-миллаштириш, давлатнинг бош ислохотчи сифатидаги вазифасини бажариш, кучли давлатдан кучли жамиятга ўтиш, маънавий-маърифий ўзгаришларнинг амалда ҳаётинг барча қатламлари-да жорий этилишига эри-шиш имконини бермоқда.

Хўш, республика Маънавият ва маърифат Кенгашининг ўтган йилги фаолияти қандай кечди? Кенгашнинг Президентимиз Фармонлари ва Вазирлар Маъ-камаси қарорларининг ижроси-га қўшаётган ҳиссаси нима-ларда кўринади? Бу жамоат таш-килотининг республика маъна-вий-маърифий ҳаётидаги муво-фиқлаштирувчилик ўрни қан-дай? Кенгаш ишини янада та-комиллаштириш, уни замон те-зор тараққиёти талабларига мос даражага кўтариш учун яна нима-лар қилиш керак?

Республика Маънавият ва маърифат Кенгашининг

КЕЧА

бўлиб ўтган мажлисда шу ма-салалар кўриб чиқилди.

Кун тартибидеги Ўзбекистон Республикаси Президенти

Юксак маънавият - келажак пойдевори

Ислам Каримовнинг 2000 йил 2 июнида қабул қилган Фармони-да маънавий соҳада белгилаб берилган асосий вазифаларни амалга ошириш дастурининг бажарилиши ҳамда Республи-ка Маънавият ва маърифат Кен-гаши иш фаолиятининг 2000 йил якунлари тўғрисидаги ма-сала атрофлича муҳокама эти-лар экан, бу соҳадаги маъна-вий-маърифий тадбирларни из-чил бажариш республика Маънавият ва маърифат Кен-гашининг асосий вазифаси экан-лиги алоҳида қайд этилди.

Фармон ижросини таъмин-лаш мақсадида Кенгаш томони-дан «Жамият маънавиятини янада юксалтириш» ва «Аҳоли-нинг сиёсий ва ижтимоий фа-олигини ошириш» бўйича Да-стурлар қабул қилинди, 39 та кичик ишчи гуруҳлари тузилди. Маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, та-риғботнинг узлуқсизлигини таъминлаш, миллий истиқлол гоёсининг асосий тушунча ва тамойиллари моҳиятини кенг халқ оммаси онгига қўйиб син-дириш юзасидан муайян иш-лар амалга оширилди.

Шу билан бирга бу борада-ги амалий ишлар замон та-лаблари даражасида олиб борилаётгани, айрим жой-ларда маънавий-маърифий ислохотлар моҳиятини тере-ан ағламоқда, бу ўта муҳим ва-зифага соувқонлик ёки эъти-борсизлик билан қараши, ки-шилар онгини ўзгаришти-ринг халқчил ва таъсирчан усулларида тарғибот иш-ларида кенг фойдалана билмас-лик ҳоллари мавжудлиги кўрсатилди.

Республика Маънавият ва маърифат Кенгашининг мажли-сида бу камчиликлар очик-ой-дин кўрсатилди, уларни келти-риб чиқарган сабаблар таҳлил этилди, айрим вилоят ҳокимла-рининг маънавият ишларига етарли даражада эътибор бер-маётгани танқид қилинди.

Масалан, Қорақалпоғистон Республикасида «Маънавият ва маърифат» марказининг жой-лардаги бўлимларини туман, шаҳар ҳокимликлари биносиде жойлаштириш талаби бажар-илмаган. «Маънавият ва маъ-рифат» маркази Қорақалпоғис-тон Республикаси бўлими етарли даражада зарурий жи-ҳозлар ва техник воситалар бил-лан таъминланмаган, у на-шр имкониятларига эга эмас. Баъ-зи туман ва шаҳарларда «Маъ-навият ва маърифат» маркази ходимлари жамоатчилик асоси-дагина фаолият олиб борапти.

Сурхондарё вилоятида ҳам худди шундай ёки шунга ўх-ша камчиликлар мавжуд. Вилоятда ҳанузгача маънавий-маърифий ишларнинг изчил тизими йўлга қўйилмаган. Че-ка ҳудудлар маънавий-маъри-фий тадбирларга кенг жалб этилмади. Шу мақсадда ва ра-диосининг имкониятларидан етарлича фойдаланилмапти. Марказ-

нинг Сурхондарё вилояти бўли-мининг айрим шаҳар ва туман раҳбарларидан баъзилари йил-нинг искинчи ярмида мош бил-лан таъминланмасдан қолган. Бўлимларнинг ҳўжалик ҳисоби-дан фаолият юритиши учун ҳам етарли шароит мавжуд эмас.

Мажлисда Ўзбекистон Рес-публикаси мустақиллигининг 10 йиллигини муносиви нишон-лаш бўйича республика Маъна-вият ва маърифат Кенгашининг оммавий-сиёсий, маърифий-маданий тадбирлари юзасидан тегишли вазифалар белгилаб олиди.

Бундан ташқари «Миллий истиқлол гоёси: асосий тушун-ча ва тамойиллар» рисоласини ўқув жараёнига жорий этишни шу йил январь ойидан бошлаб барча таълим тизимларига ки-ришти юзасидан амалий тақлиф ва мулоҳазалар билдирилди.

Мажлисда, шунингдек, Навруз умумхалқ байрамига тайёргарлик қўриш ва шу йил август ойида Самарқандда ўтказиладиган «Шарқ таронала-ри» халқаро мусика фестивали билан боғлиқ вазифалар муҳо-кама этилди ҳамда тегишли қарорлар қабул қилинди.

Мажлисда Ўзбекистон Рес-публикаси Президентининг Давлат маслаҳатчилари ва Бош вазир ўринбосарлари, Қорақал-поғистон Республикаси Вазир-лар Кенгаши раисининг ҳамда вилоятлар ҳокимларининг иж-тимоий масалалар бўйича ўрин-босарлари иштирок этди.

(У.З.А.)

14 ЯНВАРЬ — ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ КУНИ

Байрамга бағишланади

14 январда республикамизда Ватан ҳимоячи-лари куни кенг нишонланади. Шу муносабат билан пойтахтимизда ранг-баранг мавзудаги байрам тадбирларини ўтказиш мўлжалланган.

БУГУН

пойтахтда жойлашган ҳарбий бўлинмада ўтказилади-ган байрам тадбирига хотин-қизлар кўмитаси, Қизил Ҳарит Ой ва «Ватанпарвар» жамиятлари ташаббуси билан уруш фахрийлари, маҳаллалар фаоллари ке-лишади. Катта дастурхон атрофида ҳарбийликни ўзига касб деб бу йўналишда хизматни давом эттираётган бўлажак офицер ва фахрийлар учрашиб, соғва-салом-лар улашади.

Уруш фахрийлари, захирадаги ҳарбийлар ва армия сафига тайёргарлик кўраётган ёшлар билан тантана-ли равишдаги учрашув 12 январда қурилиш-хунар-мандчилик коллежида ҳам бўлиб ўтади. Тадбир дои-расида Ҳамза номли ўзбек Давлат академик драма театри актёрлари спектакллардан парчалар кўрса-тишади, танқили шoir ва ёзувчилар янги асарлари-дан намуналар ўқиб беришади.

Пойтахтнинг умидли спортчилари ҳам Ватан ҳимо-ясида турган акаларининг байрамига бағишлаб янги мусобақаларга тайёргарлик кўрмоқдалар. 13 январда қаратэ бўйича республика федерацияси биносиде ёш қаратэчилар орасида мусобақалар ўтказилади.

Ватан ҳимоячилари кўнига бағишланган ўғил ва қизлар орасида сузиш бўйича аънавий мусобақа-лар 15 январда 165-мактаб қошидаги «Булок» спорт мажмуасида ўтади.

БУГУН

чақириқ далолатномасини олган ўқувчилар орасида «Ёш аскар» қўрик-танлови ҳам бошланади. Мазкур тадбир бир неча босқичдан иборат бўлиб, уч кун да-вомида 159, 233, 191, 242-мактабларда ўтказилади. Қўрик-танлов голиби 13 январь куни 111-мактабнинг спорт мажмуасида ўтадиган якуний босқичда аниқла-нади.

Рассомлар ҳам байрамга атаб ўз соғваларини тай-ёрлаганлар. Байрам куни яна бир кўргазма очилади. У асосан ёш ва профессионал ҳарбий рассомлар асар-ларидан иборат бўлиб, Ўзбекистон Куролли Кучлар музейи қошида ташкиллаштирилмоқда.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги Матбуот кизмати.

Тақдирини юрт билан боғлаб

Ёш аскар уйдан мактуб олди. Мактубдан яқинларининг нафаси ўғуриб турарди. Лекин йигитни тушкун кай-фият қамраб олди. Шу пайт командир, капитан Алишер Низометдинов келиб қолди. Ушбу ҳолни дарҳол пайқа-ган командир:

— Рашиднинг қай бирларинг хафа қилдиларин? — деди аскарларга бир-бир қараб. Шунда оддий аскар Музаф-фар Қурбонниёзов бор гапни командирга айтди.

— Қани, мен билан юр-чи, Рашидбек. Бир гаплашиб олайлик.

Оддий аскар Рашид Содиков командирга эргашди.

— Кел, ўтир, йигитчасига гаплашиб оламиз...

Хуллас, командир акаларча маслаҳатлар берди. Рашид-нинг юрагида йигитлик гурурини уйғотди.

Эх-хе, командирнинг хизмат фаолиятида бундай воқе-алар бир талай. Қайси посдон билан суҳбатлашманг, ка-питан А. Низометдиновнинг инсонийлиги, бағрикенглиги-дан сўзлайди. Интизомнинг юксак эканлигининг дастлаб-ки омилли шу билан ўлчанади.

Алишер 1994 йилда ҳарбий билим юртини тугатиб, Ку-ролли Кучларимиз тизимида ислохотлар янги бир босқичга кирганида фаолиятини бошлади. У десантчилар қисмида рота командири, жанговар техника ва қурол-ас-лаҳа бўйича ўринбосар каби лавозимларда хизмат қил-ди. Ниҳоят ёш, умидли офицердаги билан, интилиш, ши-жоатини тўғри баҳолаган кўмондонлик унга командирлик-ни топтирди.

«Боткен воқеалари авж олган пайт. Қуролли ҳимоя-чиларимиз чегараларимизни мустақкам қўриқлашгай-тир. Туну кун хушёрлик ва сергаклик уларга ҳамроҳ. Жанговар техникани шай ҳолатда ушлаб туриш, қун қандай ҳужумга у ёрдамида зарба бериш даркор. Техниканинг эса тил-забони йўқ. Камчилигини, касалини фақат тажрибали му-тахассисларгина яхши англашади. Бу масъулият капитан-нинг шунқорлари зиммасига тушди. Ҳа, юки оғир, аммо шарафли. Жанговар техникани қўриқдан ўтказиб, унинг камчиликларини бартараф этиб, туну кун тинмади, аза-матлар. Ишонч оқланди. Қўйилган вазифа аъло даражада удаланди. Жанговар техника душманга муносиб зарба бериш учун мутлақо шай ҳолатга келтирилди.

Командирликка тайинлангани бир йилча муддат ўтиб, капитан А. Низометдинов Президентимиз Фармонида кўра «Шуҳрат» медали билан тақдирланди. Мамажон аканинг хонадонини табриқларга қўмилди. Фарзанд акасининг қўриқда бахтдан отанинг қўзлари ёшланди...

Ҳа, ўзбекинг Алишердек азамат ўғлонлари тимсоли-да Қуролли Кучларимизнинг эртаси мўжассам, ҳаётини Ватани, истиқлоли, истиқболи билан боғлашган ўғил.

Алижон САФАРОВ.

СУРАТДА: капитан Алишер Низометдинов.

Қисқа сатрларда

• «ТОШМАРҒЕ» хиссдор-лик жамияти маъмурияти ва касаба уюшмаси жамоада ме-хнат қилаётган 570 нафар аёллар-нинг фарзандларига кишки таъ-тил кунларида мароқли дам олишлари учун икки миллион сўм пул ажратди.

• «РЕСПУБЛИКА» «Маҳалла» хайрия жамғармасининг Шай-хонтоҳур тумани бўлими мак-таб ўқувчиларининг кишки таътилини сермазмун ўтка-зишлари учун тумандаги бар-ча мактабларнинг ижтимоий ҳимояга муҳтож, кам таъмин-ланган оилалар фарзандлари-га «Туркистон» саройи ва Тош-кент Давлат циркидаги арча байрами томошаларида ишти-рок этишлари учун бепул чип-талар ҳамда қимматбаҳо со-ғвалар ажратди.

• «ШАХРИМЗИДАГИ 40-ўрта мактабда ўтказилган тад-бир «Алифбе» байрамига ула-ниб кетди. Алифбеда сабоқ олиб ўқишни, ёзишни ўрган-ган 1-синф ўқувчилари шу куни шеърлар ўқишди, қўшқ-лар айтишди, қувнаб рақсга тушишди. Кичкинтойлар янги асрни «Ўқиш китоби»ни ўр-наши билан бошлайдилар.

• «ТОШКЕНТ трактор за-води» Давлат хиссдорлик жамиятида янги участка ишга тушди. Роботлашти-рилган махсус ишлаб чи-қариш корхонаси тасарруфи-да бўлган бу участка энг за-монвий робот қурilmала-ри билан таъминланган. Гилдираклар тишларини жи-ловлашга мослаштирилган янги дастгоҳларнинг ўрнати-лиши ҳам ишлаб чиқариш жа-раёнини янада такомиллашти-риш имконини берди.

Германиядан келтирилган бу мураккаб техника қўрилма-лар трактор трансмиссияси-даги тишли гилдираклардан унумли фойдаланишга кенг йўл очиб берди. Айни вақтда бу дастгоҳлар ёрдамида жуда тез айландиган тишли гилди-ракларни жиповлашга эри-шилмоқда.

Бу жараён корхонада ме-хнат шaroитини янада яхши-лаш имконини берди. Айниқ-са, трансмиссия жараёнидаги оптик шовқин чиқишига ба-рҳам берилиди, иш унумдорли-ги ортди.

Аскар АХМЕДОВ,
Муктор СУЛЙМОНОВ.

ПОЙТАХТНИНГ Бир кун Янгиликлар, воқеалар

ТАДБИРКОРЛИК

Сифатли маҳсулотлар

«Паста—Қамо-ла» қўшма корхона-си жамоаси бозор талабларидан келиб чиқиб маҳ-сулот сифатини ошириш, турла-рини кўпайтириш-га алоҳида эъти-бор қаратмоқда.

Бугунги кунда Россия ва Қозғис-тонга экспорт қили-наётган корхона маҳсулотли — кар-тошка чипслари ха-ридорлиги ва маза-си билан аж-ралиб туради. Шу йилдан бошлаб корхона чехига Италиядан келти-рилган янги за-монвий линия ўр-натилиб, маҳсулот бера бошлади.

—Замонавий, юк-сак унумли ҳамда рақобатбардор маҳ-сулотлар ишлаб чи-қарувчи хорижий ли-нияларни корхона-миз чехларига ўр-натиш ўз самарасини бермоқда, — дейди директор Шукрулла Фаёзуллоев. — Янги тайёрлаётган галет-ли печенье маҳсуло-ти миз харидорларга манзур бўлмоқда. Бу линияни ишга туши-риш билан яна бир нечта ишчи ўрнила-ри яратди. Мақса-димиз маҳсулотли-мизни ҳам четга эк-спорт қилишдир.

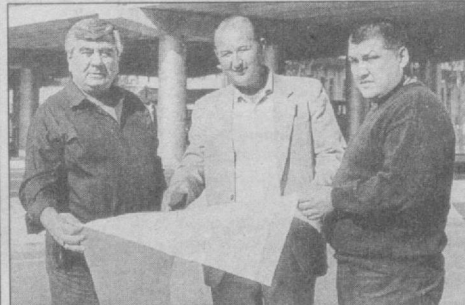
Шуни таъкидлаш ўринлики, янги ли-ния тўла қувват би-лан иш бошлаша со-атида 500 килограмм маҳсулот тайёрлана-ди. Айни кунларда ушбу маҳсулотга кўплаб буюртмалар тушмоқда.

Шарофат
БАХРОМОВА.

НИШОНДОРЛАРИМИЗ

Йўллар — менинг қувончларим

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони-га кўра пой-тахтни қуриш, автомобиль йўллари, шох кўчалар ҳамда кўприклар барпо қилишда алоҳида ўрнэк кўрсатган ходимлардан бир гуруҳи Ватанинг юксак мукофотларига сазовор бўлганлигидан хабардор-сиз. Улар орасида «Тошйўлқурилиш» трестининг бошқарувчиси Рих-сбой Каримов ҳам бор. «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган транспорт ходими» унвонига мушарраф бўлган бу инсон билан суҳбатимиз мукофот севинчи дилларига бир олам фохр со-лган дамда бўлиб ўтди.

Йўлга мўлжал-ланган бунёд-корликнинг қисқа мuddатда амалга оши-рилганлиги ал-батта, ўзига яраша меҳнат, жасорат талаб этади.

Дарҳақиқат кейинги йил-ларда кураётган кўприк ва йўлларимиз кенг ва раво-нлиги, мустақ-камлиги, сифа-ти ва қулайлиги билан андо-залари даражасига жавоб бермоқ-да. Биз уларни бунёд этишда Гер-мания, Швейцария, Япония давлат-ларининг энг нуфузли фирмалари-да ишлаб чиқарилган замонвий те-хникалардан унумли фойдаландик. Энг муҳими эса, йўлсозларимизнинг малакаси, ғайрат-шижоати, ўз вази-фаларига сидқидиган ёндошиши ютуқларимизга, ҳар бири бека-му кўст бажаришмишга омил бўла-ётганини алоҳида таъкидлашим ке-лади.

— Янги йил — Янги аср қандай юмуш билан бошланди?

— Биз нафақат пойтахтимизда, балки мамлакатимизда, агар буор-тма бўлса қўшни давлатларда ҳам йўл ҳамда кўприк қурилиши ишла-рини бажарамиз. Айни кунларда зиммамиздаги энг муҳим вазифа — Тошкент кичик халқа йўлини бунёд этишдир. Бу, албатта пойтахтимиз ахли, транспортчилар ва шаҳримиз меҳмонлари учун ҳам жуда қатъ қулайлик бўлади. Бу ишларда шо-гирдларим — Равайн Гадойбоев, Ҳабибулла Отабоев, Самандар Юну-совларнинг муваффақиятлари бил-лан фахрланаман.

Сўхбатдош
Шарифа ИЛЁСОВА.

СУРАТДА: Рихсбой Каримов
(чапда) шогирдлари билан.

Тошкент икки минг йилдан зиёд узоқ тарихга эга. Бу шаҳар номи эраиздан олдинги V асрга оид қадимги Хитой ёзма манбаларида, «Авесто»да, Фирдавсийнинг «Шоҳнома» ва Берунийнинг «Ҳиндистон» асарларида «Чоч», «Шош», ўрта асрларда эса «Шошкент», «Бинкат» каби шаклларда зикр этилган. Лунда қилиб айтганда, ўтроқ халқ маданияти шаклланиш давлардан буён бу шаҳар бутун дунёнинг эътиборини ўзига тортди келади.

Ислом КАРИМОВ

Шоштепа. Қазиб топилган бино марказида шаҳар деворлари ҳалқасида ҳоч қурилишидаги лойиҳа.

— Тошкентнинг шаҳар маданияти тарихи йигирма асрдан кўпроқ вақтни ўз ичига олади, — деб таъкидлаган эди «Ҳақон» ахборот агентлиги муҳбири Сергей Курбонов билан суҳбатда Шоштепа шаҳарчаси археологик қазилмаларининг раҳбари, мамлакатимиз илмий муассасасининг етакчи илмий ходими, тарих фанлари номзоди Маргарита Филиппович. — Шу давр мобайнида қадимий бир қишлоқ сифатида вужудга келган ушбу аҳоли истиқомат қиладиган жой аста-секин шаҳарга айланди. Кейинчалик вақт ўтиши билан у жаҳоннинг энг йирик шаҳарларидан бири — Ўзбекистон Республикаси пойтахти бўлиб қолди...

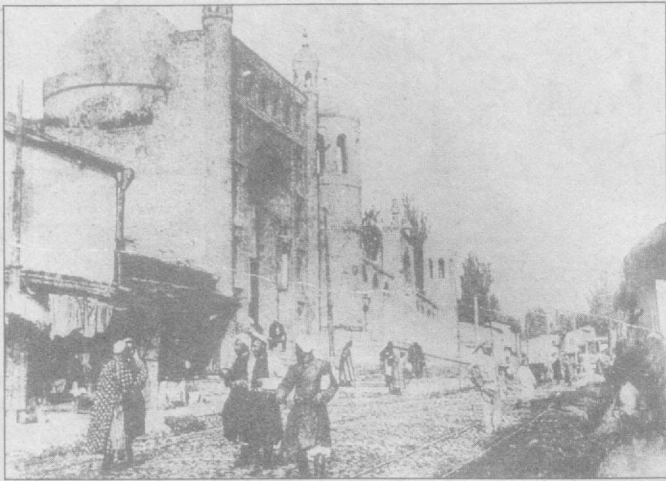
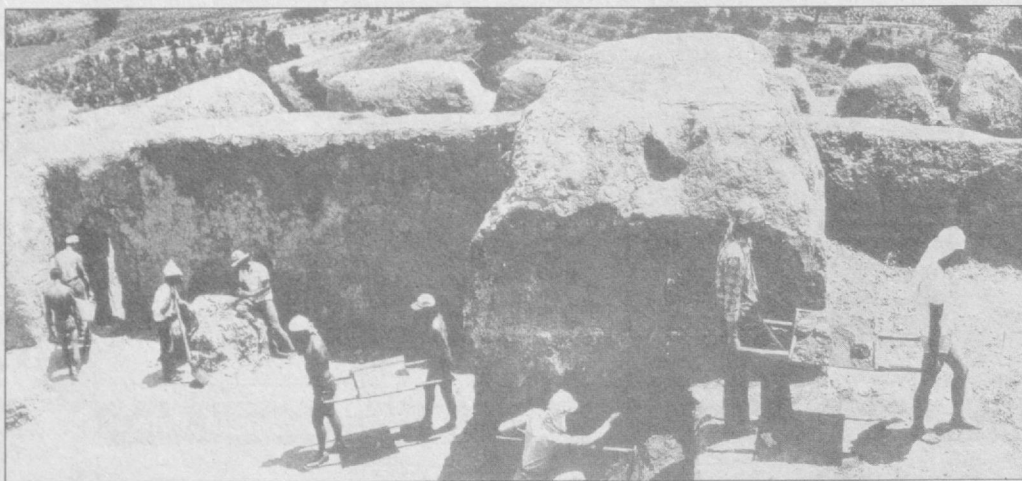
Дарвоқе 1983 йили Тошкентнинг 2000 йиллиги нишонланган бўлса-да, аслида шаҳримиз ёши анча кексароқ бўлганини кўпгина тарихий ҳужжатлар, археологик қазилмалар кўрсатиб турибди. Лекин шўролар даврида миллий республикалар тарихи имкон қадар қийинроқ бўлиб кўрсатилиши оддий тус олгани учун бу юбилей ҳам енгил-елпи ўтиб кетганди.

Шаҳримиз ўзи мавжуд бўлган асрлар мобайнида қўллаб-қувватлаган ҳаётининг, оқсалиши ва таназзул давларининг бошдан кечирди. Тошкент ҳақидаги дастлабки маълумотлар эраиздан олдинги II асрга оид қадимги хитой хабарларида учрайди. Уларда Тошкент воҳаси Кангюй давлати таркибига кирувчи ҳудуд сифатида тилга олинади. Юни шаҳри шу кондаги воҳа маркази ҳисобланарди. Тошкент воҳасининг яна бир қадимий номи Чоч ҳам сосониёлар подшоҳи Шопур I нинг харсанг тошга ўйиб ёздирган «Зороастра қабри»да қайд этилган.

Кейинчалик Хитой манбалари транскрипциясида Ши деб, араблар транскрипциясида Шош деб берилган. Вақтлар ўтиши билан бу атама туркий тилларга Тош шаклида кириб келди.

Шунинг учун ҳам Шоштепа шаҳарчаси тадқиқотларимиз объекти қилиб олингани бежиз эмас. Ўзбекистон пойтахти ҳудуди доирасида шаҳар маданиятининг вужудга келиши тарихини ўрганишда унинг ғоят муҳим аҳамиятга эга эканлигини археологик изланишлар яна бир бор тасдиқлади. Айнан шу ерда шаҳарнинг пайдо бўлишига асос бўлган энг қадимий кўпроқ қишлоқ излари топилди. У эраиздан олдинги XI-V асрларда вужудга келган бўлиб, ёши тахминан 25 асрга тенг бўлиб чиқади. Боз устига, улар лойдан керамика идишларини тайёрлашни уддалар, тикувчилик, темир ва бронза металлургиясини билишарди. Лекин ҳали улар меъморчилик ҳамда монументал меъморий обидалар қурилишини ўзлаштиришмаганди.

Лекин Шоштепада паҳса ва хом гиштдан бунёд этилган Тошкент ҳудудидаги илк монументал иншоотнинг топилиши ҳамма-

ши диаметри эса, 45 метрдан ошарди. Шу тариха мазкур мажмуа бутунча шу ердан оқиб ўтган Салорнинг ирмоғи Жўнарик қирғоқлари бўйлаб ястаниб кетган шаҳар ҳудудидан 19 метр баландликка бўй чўзган ўзига хос қўрғонни эслатарди.

Бу иншоотлар эраиздан олдинги III-II асрлар чегарасида тарқ этиб кетилган ертўралардан иборат қишлоқ харобалари ўрнида қад кўтарганди. Бу йилги қазилма ишларидан кўзда тутилган мақсад мажмуа марказий қисми лойиҳасини, бинонинг қандай вази-фани ўташини ва қурилиш аъналарининг шаклланиш жараёнларини аниқлашдан иборат эди. Хосимон бинонинг учта марказий

радиан паҳса билан гишт қаторларини ўзи-да муҳасамлаштирган, хом гиштар андозаси (40x40x10 см), эшиклар жойлашган ар-қлар, гўмбазлар, истеҳкомлардаги тўйнуқлар, лойиҳалаш деталлари ва қисмларининг ҳам-маси ўзига хос бўлиб, мазкур меъморчилик ва шаҳарсозлик аъналарини Тошкент воҳа-сига Орол-бўйи ва Хоразмдан кириб келган-лигини кўрсатади.

Эраиздан олдинги IV-II асрларда қадим-ги Шарқ цивилизацияси кўзга ташланиб тур-ган скифлар доирасига кирувчи ўтроқ қаби-лаларнинг ўзига хос маданияти шу қабила-лар жойлашган шаҳарлар, Сирдарё ирмоқла-рининг қурилиши билан харобаларга айланиб

қаторда дафн этиш ва хотирлаш расмлари билан боғлиқ иншоотлар — ката олдидаги ҳандақларни тўлдирувчи кул-тўпроқ қатлам-ларига ўша суякларни чиқариб қўйиш маро-симини ҳам маълум.

Шундай қилиб, бино ишлаб турган давр-ларнинг якуновчи босқичида унинг қатор хо-наларидан ибодат-дафн маросимлари учун фойдаланилган. Ушбу иншоот ёдгорлик мо-ҳиятига эга бўлиши, яъни аждодлар шахсига сиғиниш объекти бўлиб қолиши мумкин эди. Ушбу фарзнинг тўғрилигини тасдиқловчи яна бир далил шу ернинг ўзида топилган қўпол ишланган хумдан иборат. У Урта Осиёнинг ан-тик ёдгорликлари кўпчилигида қайд этил-

олдинги III-II асрларда келтирилганлигини кўрсатади.

Бу ерда қўпдан-қўп олиб борилган қазил-ма ишлари давомида топилган импорт иш-лаб чиқаришга оид буюмлар Шоштепа ан-тик аҳолисининг Буюк ипак йўли мамлакат-лари бўйлаб қизғин савдо-иқтисодий ва маданий алоқаларидан гувоҳлик беради. Улар орасида фил суягидан ишланган ёзув учун ишлатиладиган чўп ва Парфия ҳукм-дори (эраизнинг II асри) боши тасвири туширилган ритон—диний маросимларда ичкилик ичиш учун мўлжалланган шох қоп-ламасидан бир парчаси бор. Дарвоқе, шу каби топишмалар Қора денгиз бўйидаги антик эллилар шаҳри Ольвияда олиб бо-рилган қазилма ишлари давомида ҳам уч-раганди.

Шуни алоҳида қайд этиш жоизки, антик даврлардан бери сақланиб келадиган би-нолари, устки гўмбазлари, арқлари бўлган ўтиш йўллари билан бирга хом гишт, па-садан бунёд этилган меъморчилик иншо-отлари (деворларининг баландлиги 6 мет-ргача) археологик сақланганлик жиҳатидан ноёб ҳодисалар бўлиб, табиий омилилар (ёғирлар ва шамоллар)нинг ҳалокатли таъсирига дучор бўлиб келади. Шунинг учун ҳам биз ҳозирча ҳимоя воситаси сифати-да қазиб қўрилган ва ўрганилган бинолар-ни тўпроқ билан ёпиб қўйишга мажбурмиз.

Мазкур ноёб иншоот, ҳеч шубҳасиз, Тош-кентнинг диққатга сазовор жойлари ичида энг муҳимларидандир. У нафақат келгуси авлодлар учун асраб қўйилиши, балки, у тўла қазиб бўлинганидан кейин алоҳида мафункор ва сердаромад сайёҳлик объек-тига айланиши мумкин. Бунда шаҳар ҳоки-миятининг уни музейга айлантириш ҳамда Шоштепа биноларини ёнгиччиликлардан асраш учун устини ёпиш ва уни қўриқлаш-ни ташкил этиш билан боғлиқ харажатла-рини маблағ билан таъминлаши керак бўлади.

Шоштепа шаҳарчаси ўз ҳудудида жой-лашган Сергели туман ҳокимияти ўз маз-кур муаммони ҳал этиш масаласига чуқур тушунган ҳолда ва масъулият билан ёндош-моқда. Унинг маблағи ҳисобига тарихий ёдгорлик чегаралари ўраб олинди. Келгу-сида ушбу ноёб ва ғоят қимматли ёдгор-лик тошкентликлар ва шаҳримиз меҳмон-лари зўр иштиёқ билан томоша қиладиган энг гавжум сайилгоҳлардан бири бўлиб қолишига шубҳа йўқ.

Азиз оқшомхон! Ушбу саҳифада қадимий ва ҳақиқат навқирон, айниқса Мустақилликдан кейин ўзгача чиройли ва маҳабатли бўлиб бораётган Тошкент ҳақида, қадимий қазилмалар пайтида шаҳримиз тарихига оид топишмалар ҳақида ва ниҳоят кўзимизни қувонтира-диган бугунги гўзал иншоотлар тўғри-сида сизга ҳикоя қилдик. «Шаҳримиз тарихини ўрганиш» руҳи остида шу соҳага мутасадди бўлган мутахассис-ларнинг мақолаларини бундан буён ҳам «Оқшом» саҳифаларида ўқиб боришда давом этасиз.

ТОШКЕНТНИНГ ЁШИ НЕЧАДА?

- ◆ Бунақаси кимнинг ҳаёлига келибди...
- ◆ ... Эраиздан олдинги V асрда

(3, 5, 6-) хоналари қазиб қўрилди ва улар теъарағидаги лойиҳа чизиларининг айрим деталлари белгиланди.

Масалан, олдинги қишлоқ харобалари ўрнида ён томонлари қия қилиб қўрилган биноолди майдони қуйи қатламларининг паст-баландликлари шу бино қурилишидан олдин ўлчаб чиқиб текислангани аниқ-ланди. Шундан кейин бево-сита шу майдон устида юқорида тасвирланган ибодатхона вазифасини бажарувчи бино деворла-ри барпо этилган.

Шуниси диққатга сазо-ворки, доира ичидаги Ҳоч қўриниши — бу Куёш ва қуёшга сиғинувчилар рам-зидир. Антик ёзма ёдгор-ликлардан маълумки, Орол-бўйида яшаган мас-сагетлар ва даҳларнинг қадимги қабиалари Ку-ёшга топинганлар. Ибодат-

қолганди. Шунинг учун уларнинг аҳолиси де-ҳқончилик ишларига қўлай бўлган жойларни қазиб, ўз жойларини тарқ этишга мажбур бўлишганди.

Шоштепа шаҳарчасидаги қазилма мате-риаллари ўша қабиаларнинг аксарияти Тош-кент воҳасида жойлашиб қолганини тасдиқ-лайди. Улар эга бўлган меъморчилик-қурилиш ишлари таърибаси Чоч—Тошкент шаҳарсоз-лик маданиятига асос бўлган. Шуниси қизиқ-ки, биз тадқиқ этаётган босқичдан фойдаланиш-нинг иккинчи якуний босқичида унга ўлган-ларни қўмишга ўтганлар.

Чунончи, унинг хоналаридан бирида аjoy-иб дафн маросими қайд этилган. Ерга солин-ган ёғоч кўмир қатламлари орасида пачоқ-ланган бош суяги қадимий урф-одат бўйича қўрбонлик қилинган овқат билан бирга ётар-ди. Овқат қолдиқлари ҳайвон суякларидан иборат бўлиб, бош суяги яқинига қўйилган экан.

Ушбу дафн маросими жасадни қуйдириш билан боғлиқ бўлган ёки бўлмаганлигини қатъий таъкидлаш қийин. Лекин ибодат ма-росимларида олов муҳим роль ўйнагани аниқ.

Ҳар қалай, ўтга сиғинувчи зардуштийлар-нинг дафн маросими изларини топишга му-ваффақ бўлди. Одам бош суягини скелет-дан ажратиб тозаланган суякларни махсус керамика «идиш»лари ассуурийларда ёки макбарага ўхшаш иншоотлар — наусларда қўмиш уларга хос одат бўлган. Шу билан бир

ган марҳумлар руҳини ёд этишга хос хусуси-ят ҳисобланади.

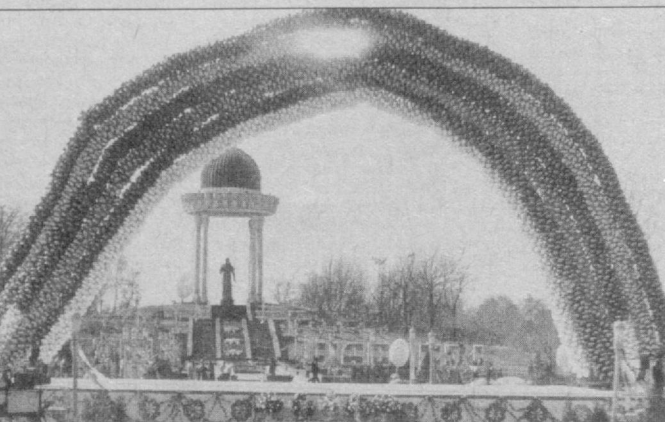
Шоштепанинг қурилиш услублари Тошкент шаҳри бўлажак ҳудудидаги шаҳарсозлиқнинг дастлабки қуникмалари бу ерга эраиздан

сидан ҳам муҳим аҳамията эга бўлди. Ички-сини тузилишга эга бўлган унинг ҳоч-биноси бор бўлган ички йўлаги бўлган му-доффа деворларининг қўп қаватли ҳалқа-си билан ўралган ва усти гўмбазлар бил-ан ёпилган. Истеҳкомлар тизимининг та-

хоналар ва дафн этиладиган биноларнинг бу тартибда Куёшга қаратиб солиниши эраиз-дан олдинги IV-II асрларда Оролбўйида ва қадимги Хоразм ҳудудида кенг тарқалган-ди.

Шу билан бирга, Шоштепада аниқланган барча қурилиш услублари ўзаро алмашиб ту-

Аскар онаси

«Ватанпарвар» газетасида эълон қилинган бир хушхабарга кўзим тушиб қолди. Бунда «Аскар онаси бўлиш буюк бахт» сарлавҳаси остида олдий аскар Илхомжон Курбоннинг онаси Муаззам Аслонова-нинг Юртбошимиз номига йўллаган мактубидagi дил сўзлари ўз ифодасини тогган эди...

Дарҳақиқат, аскар ота-онаси бўлиш нақадар улук бахт эканлигини хат муаллифи чексиз фахр ва ифтихор, ҳаяжон билан тилга олган ўша унутилмас ва тарихий кун мен ҳам фахрий меҳмон сифатида аскарларнинг Ҳарбий Қасамд қабул қилиш тантанасида иштирок этиб, дилимга олам-олам завқ-шавқ туйган эдим. Кўпчилик қатори ўшуб маросимда қатнашиб, кўрган-кечирганларимни сўз билан ифодалаш қийин. Зеро, 10 ёшга дадил қадам қўйган мустақил давлатимизнинг буюк қалқонлари, мард посбонлари, енгилмас қўрғонлари борлигидан ҳайратланмай, энтикмай бўладими? Ҳарбий Қасамд қабул қилган ҳар бир аскарнинг «Халқим, Юртбошим, хизматингизга кун-тун тайёриймиз, Сизга содиқмиз!» деган тантанали аҳди-паймонлари, хитобларини эшитиш ота-оналар учун бениҳоя бахт, шон-шарафдир!

Ўша тантананда ёш аскарларни мардлик эътирофи-ийтигили баирами билан қўллаш учун аскар онаси Муаззам Аслоновага сўз берилганда у юксак минбар олдида қалбини чўлгаган ҳис-ҳаяжон, фахр ва ифтихор туйғуларини ич-ичига сиғдиришга қўйиб, доно фикр-мулоҳазалари билан тингловчилар дилини забт этди. Назаримда нотик ўша дақиқаларда нафақат ўз ўғли, балки бутун бир мамлакат, ўзбекистон аскарлари, посбонларига қарата нуқт сўзлаганди, уларга мурожаат қилгандай бўлди. Дарҳақиқат, бу жонқуяр, вафодор, мард ва фидойи Она сўзи, Она хитоби эди! Уни жон-вуқудим билан тинглаганим боис ҳамон қўлогим остида кечагидай янграй беради. Унда жумладан шундай оташин сўзлар бор эди:

«...Азиз, мард ва ботир ўғлонларим, юртимизнинг қалқонлари, халқимизнинг посбонлари! Мен бугун Сизларнинг сафларингизда Буюк Амир Темурларни, Жалолиддин Мангубердиларни, Наҳиддин Кўрбонларни кўргандек бўлдим. Мардлик ва йигитлик байрамимиз муборак бўлсин! Сизларни элу юрт хизматига лойиқ бўлганингиз билан қўлламан! Ҳақиқатан ҳам бу табаррук замин узра тиз чўкиб, унга сажда қилиб, Ватан тупроғини ўлиб, кўзга сўтиб, «Ватаним, халқим хизматида тайёрийман!» деб эътироф этнш йигит учун дунёдаги энг олий бахтидир. Фарзандининг бундай бахту сурурли дамиларини кўриш эса биз ота-оналар учун Оллоҳнинг буюк неъматидир. Биз бунинг учун Парвардигорга чексиз шукроналар айтаемиз. Азиз фарзандларим! Сиз ҳозиргина «...Ватанимга хизмат қиламан», дея Қасамд қилдингиз. Қасамднингизга содиқ бўлинг ва унутманг, юрт ўғлонлари!

ВАТАН, бу — Сизни оқ ювиб, оқ тараган, меҳр қанотлари остида авайлаб воғта етказган, фақат яхши ниятлар билан «...Ой бориб, омон қайт, болам...» деб ҳарбийга қузатган — ОНА, оналардир! Бу — Сизнинг Оналарингиз!

ВАТАН, бу — «Ўғлим элу юрт хизматига лойиқ бўлди», дея фахр ва ифтихор ила қўлларини тоғдек кўтариб, буюк қериб, Сиз ва Сизнинг фарзандларингиз учун бую роғлар, обод гушалар бунёд этаётган — ОТА, оталар! Бу — Сизнинг ота-оталар!

ВАТАН, бу — Алломишини юрт тинчлигини қўриқлашдек фақат сафарга жўнатиб, соғинч мактубларини кузатган ва битаётган — Барчинолар! Бу — Сизнинг сеvimли ёрларингиз!

ВАТАН, бу — Сизнинг жисму жонингиздан пайдо бўладиган иккинчи жон, қалбнингиздан усиб чиқадиган иккинчи рух — Сизнинг бўлажак фарзандларингиз!

ВАТАН, бу — азиз авлиёларнинг, буюк доҳоларнинг, яқиндагина элим деб, юртим деб, Ватаним деб, қўксини қалқон қилиб, қаҳрамонлик рамзига айланган САИЕРЖОНларнинг, УЛУГБЕКЖОНларнинг, ЭЛОМОНЖОНларнинг... жисмлари синган бу — табаррук замин!

ВАТАН, бу — «Ўзбекистоннинг барча фарзандлари менин фарзандларим, уларни ҳеч кимга бермайман, уларнинг ақли, доно, билимдон, мард ва албатта бахтли бўлишлари учун бутун куч ва гайратимни, керак бўлса ҳаётимни ҳам бағишлайман», деб хитоб қилган — ЮРТБОШИМГИЗ!

Бугун уларни ҳимоя қилиш, тинчлигини таъминлаш Сизларнинг зиммангизда, азиз паҳлавонларим! Мард бўлинг, хушёр бўлинг, юрт ўғлонлари! Бу муқаддас она-Замин энди ганимлар шун қадардан тўлган бўлган экан, азиз авлиёларимизнинг руҳлари безовта бўлмасин!

Мард бўлинг, хушёр бўлинг, азиз Алломишларим! Юрт Барчиноларининг кўзларидан анди алам ва изтироб ёшлари оқмасин! Сизнинг тўйингиз тардудидида юрган оталарнинг энди «Вох ўғлим...» дея тикка қадлари бўқилмасин! Бу дунёга фақат яхшилик ва эзгулик тилаб, қўлини дуога очиб турган онанинг «Вой болам...» деган доду фарёдини дунё қайта эшитмасин. Онанинг фарёди, бу — дунёнинг фарёдидир, фарзандларим, шукронларим, бунинг асло унутманг. Жаҳолатга қарши маърифат билан курашишга астойдил бел боғлаб, буюк қарвона сарбонлик қилаётган Юртбошимизнинг йўлида жангу жадаллар майдонин пайдо бўлмасин!

Азиз фарзандларим, шунинг асло унутмангки, бу табаррук она-юрт — доғишманд халқ олдида Сиздан олдин биз Оналар Қасамд қилганмиз. Мустақил давлатимизга чин дилдан хизмат қилувчи — соғлом, бақувват, баркамол, қомил Инсонлар етказиб берамиз, деб оғз ичганмиз. Сизнинг Қасамднингиз бизнинг оқ сўзимиз билан йўқилганидан бизнинг ҳам Қасамднингиздир! Сизнинг Қасамднингизга содиқлигингиз бизнинг Қасамднингизга заррача гўбур қўнмаслиги учун ҳафлатдир!

Бугун мен юртимизда ўғиллари Ҳарбий Қасамд қабул қилаётган барча оналарни «АСКАР ОНАСИ» деган азиз ва табаррук унвон билан чин қалбимдан муборакбод этаман!..»

Ишончин қомилки, Аскар Онасининг бу савимий дил изҳори ҳеч кимни бефарқ қолдирмади, уларнинг орзу истакларига куч-қанот бағишлади, фақат эзгулик, юртимизда тинчлик, омонлик, аҳил-тотувлик, хушёрлик ва шукроналикка чорлади. Шунинг натижаси ўлароқ, менинг қалбимда ҳам илҳом жўш уриб, беихтиёр қўйдаги шеърый сатрлар дилмидан тилимга кўчди:

Мен аскар онаси, тинчлик жарчиси,
Ер-қўни қуади янгрoқ овозим!
Яратиш, яшатиш хушхабарчиси,
Кўёш Ойига етгай парвозим!

Мен фарзанд келтирдим ёруғ дунёга
Гулласин, яшасин дея бу олам!
Узатдим қўлини нурга, зибга,
Ўйнасин, қўлсин деб, зўредим, болам!

Ўт-олов ичида, киргин, офатда,
Ҳеч маҳал ўлмасин менинг ҳам болам!
Юратим безовта бўлиб қулфатда,
Оқмасин қўзимдан шашқатор жолам!

Оналар орзуси, тилаги битта:
Жаҳонда тинчлик, бахт барқарор бўлсин!
Эл озод, юрт обод бўлиб ҳамиша,
Ўйимиз болага, қўшиққа тўлсин!

Бу тилак, орзуларнинг Ўзбекистон Республикаси Президент Ислам Каримовнинг Ўзбекистон халқига Янги йил табригидаги қўйдаги сўзлари билан оҳангдош ва уйғунлиги кўнглиларда эртанги кунимизга ишонч, фахр ва гурур туйғуларини уйғотди: «Янги асрининг биринчи йиллини Оналар ва болалар йили деб атаб, Янги йилни, хондорларимиз чиқари, ҳаёт давомчиси бўлган тинчликда қўриқилиш буюк келажакини фарзандларимиз тинчликда қўриқилиш буюк келажакини фақат соғлом ва баркамол авлодлар билан бунёд эта олади, деган ҳақиқат ҳаётимизда изчил ва мустақам қарор топаётганининг тасдиғидир».

Демак, Оналар ва болалар, хусусан аскар оналари бор экан, юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо бўлади!

Искандар РАХМОН,
Қуролли Кучлар фахрийси.

Уй-жой муаммоси одамзот пайдо бўлганидан бери уларнинг диққат марказида бўлган. Бошланган горлардан бошлаган дастлабки одамлар, ҳозирги замон осмонўпар бинолар пайдо бўлгунча, жуда машаққатли, айни вақтда ниҳоятда шарафли йўлни босиб ўтди. Уй-жой масаласида ҳам инсон ақли чарчланди, қайралди ва тобдони мўъжизалар яратди. Қасрлар, саройлар, қошоналар, макбаралар қўшилиб, кўзни қамаштирадиган обидалар дунё юзини кўрди. Худудимиз меъморчилигининг ҳам узoқ тарихи бор, бунга «Авесто» гувоҳ. Илоҳий мажмуанинг қайд этишича аждодларимиз уй-жой масаласига турмушларининг ажралмас бўлаги деб қараган. Мана Зардушт (пайгамбар) Олий Илоҳ (Ахура-Мазда)дан сўрапти:

« — Эй, оламни яратган зот! Эй, ҳақиқат! Замини ҳаммадан кўра бахтлироқ бўлган дунёдаги... жой қарс?

Ахура — Мазда жавоб берди:

— Бундай жой бир Ашаван (Зардушт) уй тиклаган маскандир. Ўша уйда мубад рўзгор тебратлади. Сигирлар галаси ва уй бекаси ва сурувлар яшайди бу уйда».

Шундай қилиб ўтмишдошларимизнинг турмуш тарзи, уй-рўзгори ҳақидаги тасаввуримиз жонланди.

«Авесто»нинг ёзишча, аждодларимиз шундай ҳашаматли бинолар қурганки, унинг таърифига қалам

обидалар малакали меъморларнинг ижоди махсули-ку! Ҳа, худди шундай!

Биз Митрага топиамиз
Улким улуг қасрларнинг
Устуларин кўтаралар,
Мустаҳкамлар қопқаларин
Ул уйларга ҳадя қилар
Одамларин, подаларин,
Ким топиар бўлса унга
Гар даргазоб бўлса Митра
Яксон айлар бор нарсани.

Ўтмишдошларимиз, қудратли қасрларнинг дунёга келишида Илоҳлар ўрнига катта эътибор берган. Дунёдаги барча яхши нарсаларнинг ярати-

«Авесто» турмуш тарзи ҳақида

ожи. Мана, бир шингил, қулоқ тинг.

Ҳар кўрфазда, шохобалар соҳилида

Қад ростламиш гўзал бир уй.
Юз дарчали, ярқираган,
Минг устули кўркам ҳайкал
Қудратли уй,
Ўн минг таянч нуқталарга
Тикланган уй.

Ана, Сизга таъриф, уй-жой бобида аждодларимиз яратган салоҳиятли иморатларнинг тасвири кўз ўнгингизда «қад ростлаган гўзал бир уй», унинг гўзаллиги кейинги сатрларда бўй кўрсатапти. «Юз дарчали, ярқираган»лиги мадҳ этилапти. «Минг устули кўркам ҳайкал»лиги ақлингизни шоширади, «қудратли уй»нинг шухрати оламга татигулиқдир. Юз эмас, минг эмас, «ўн минг таянч нуқталарга тикланган уй»нинг қанақа бўлишлигини бир кўз ўнгингизга келтиринг ва ростини айтсам мен кўз ўнгимга келтира олмадим, билган, ўқиган обидаларнинг «таянч нуқталари» унга етмайди. Бу масаланинг бир томони, бошқа томонлари-чи, унинг ижодкорларининг маҳоратига қойил қолса бўладими? Салобатли

лиши Илоҳнинг инояти деб билганлар. Шунинг учун ҳам уларнинг эътиқоди собит, мустаҳкам, соф, бутун, тўла бўлган. Агар яратувчи ғазабланса, «яксон айлар бор нарсани». Юқоридаги парчамизда, Эгамнинг яратувчанлиги, барча эзгу нарсаларни, шу жумладан қасрларни дунёга келиши Унинг иродасининг махсули эканлиги қайд этилапти. Зардуштнинг қўйидаги эътирофиди ҳам Олий Илоҳнинг яна бир жиҳати тасвирланапти.

Сен улугвор қасрларга
Берадурсан гоят кўркам заифалар,
Жуда яхши арвалар,
Қўрпа-тўшак ва ёстиқлар
Гоят сўлим заифалар,
Гоят яхши арвалар,
Қўрпа-тўшак ва парқулар
Бахш этурсан баланд уйлар.

Ҳа, «Авесто»даги Олий Илоҳга сажда, ибодат барча яхшиликларга етказувчи омил деб қаралган. «Улугвор қасрлар» ҳам, «баланд уйлар» ҳам уларнинг наздида Парвардигорнинг иноятидир. Ўйлаб қўрилса, аждодларимиз муғлақ ҳақдирлар, чунки эътиқодда қаромат мўл, бунинг ўз тажрибаларида кўп марта синаганлар, шохиди бўлиб шундай хулосага кел-

ТАДБИРЛАР

Қувноқлар даврасида

Фарзанд қувончи, шодлиги ҳаммамиз учун бирдек қадри. Уларнинг бегубор бир жиҳати борки, улар қалбига фақат меҳр, шафқат, муруват каби энг юксак туйғулар билангина йўл топиш мумкин.

Шаҳримизнинг Чилонзор тумани ҳокимлиги маданият ишлари бўлими, «Маҳалла» жамғармаси туман бўлими ва «Олмазор» маҳалласи фаоллари ҳамкорлида болажонларнинг энг сеvimли байрамлари — Арча байрамини ўтказдилар.

Тумандаги мактаб ва боғчалардан байрамга келган бо-

айниқса, меҳрга муҳтож болажонларга шодлиқ улашиш, — дейди Чилонзор тумани «Маҳалла» жамғармаси раиси Йўлдошхўжа Абдурахмонов, — Дилдан ўйнаб, рақсга тушаётган, томошадан мириқиб яйраётган фарзандларимиз қалбига яхшилик уруғларни кўртат отса ажаб эмас. Ахир она-Ватанга муҳаббат мана шу мурғал қалбда, бегубор ниҳолда унса, усса эртанги келажагимиз ишончли қўлларда бўлишига иймонимиз қомил бўлади.

— Ниятимиз мурғаларга,

Чилонзор туман маданият ишлари бўлими бошлиғи Раҳмонбек Исмолов, деярли бир ой давомда ўтказиб келинаётган бугунги байрам фақат болажонларимиз шодлиги, қувончи учун хизмат қилишни айтиб уларга ажойиб совғаларни топширди.

Қизқарли ўтаётган бу томошалар бўлалар қалбига узoқ вақт сақланиб қолиши шубҳасиз.

Шоира МУҲАМЕДОВА.
СУРАТЛАРДА: байрамдан лавҳалар.

ТАЪЛИМ

Монография пули — стипендияга

Бугунги бозор иқтисодиёти шароитида ўқувчи-ёшларни моддий қўллаб-қувватлаш ишига ҳомий ташкилотлар яқиндан бош қўшишмоқда. Бундай сазй-ҳаракатга яқна шахслар ҳам қўшилиб, ўз хизматларини кўрсатаётдилар. Ана шу меҳридаре қалб эгаларидан бири сифатида танлиқ педагог олим Жўра Икромов кўпчилик эътиборини ўзига тортди.

Педагогика фанлари доктори, республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи, профессор Ж. Икромов мана 45 йил-

дан бери илм-фан йўлида фаолият кўрсатиб келмоқда. Математик олим сифатида у талайгина монография, дар-

слик ва қўлланмаларини яратиб, илмий-педагогика ривожига муносиб ҳиссасини қўшди.

Олим математика илми бўйича навбатдаги монографияни яратди. Кўп нусхада чоп этилган бу китоб учун олган қалам ҳақи пулини Тошкентдаги 266-мактабга — аълочи ўқувчиларга стипендия тарихида тўлашга топширди.

Халқ таълими фидойиси маънавият ишига улуш қўшиш мақсадида ўзи яшаб турган унинг бир хонасини кутубхонага айлантирди. Педагогикага доир қўллаб-қўллаб, илмий китоблар, журнал ва газеталарга бой бўлган бу кироатхона Алишер Навоий номидида Ўзбекистон Давлат кутубхонасининг шохбўчасига айланиб қолди.

Ақбар АЛИЕВ.

МОЗИЙ

ганлар. Мана, яна Зардушт Олий Илоҳнинг тўхфасидан сўзлапти.

«Ахура-Мазда ёрдами орқали...» дейилган «Авесто»да, — бу ерда бошқа кўп ажойиб биноларни мен кўрган эдим, отам қурдирган эди. Ни-майки қурилган ва гўзал бунёд этилган бўлса, биз Ахура-Мазда ёрдами билан қилганмиз».

Зардуштнинг мазкур жумлаларида ҳам Олий Илоҳнинг яратувчанлиги мана-ман деб турибди. Парвардигорнинг инояти шундай чиройли тараннум этилаптики, беихтиёр унинг жозибасидан маҳлти бўлиб қоласан. Мана, ўзингиз эътибор беринг, эътибосимизни бошида «ёрдами орқали» деб тараннум этилса, охирида «ёрдами билан» деб мадҳ этилапти. Буларнинг ҳаммаси ўта нозик дидликнинг натижаси, ниҳоятда фойдалиликнинг меvasидир. Қайси масалада гап кетмасин, бориб Тангрига тақалади, унинг серқирра фаолиятига ҳамду санолар битилади. Бу бежиз эмас, балки аждодларимиз эътиқодининг софлигидан, Яратанга содиқликнинг олий нишонасидир.

Илоҳий мажмуани мутолаа қилганим сари ҳис-ҳаяжоннинг ортиб бораверди, сени ўйга толдириб, ҳайратинг беихтиёр ошади. Уй-жой ҳақида гап кетса, унинг бутун бўйи-баста тўлалигича тасвирланади. Майда-чўдалари ҳам эслан чўқмайди. Ҳовлилар девор билан ўралиб, уйлар хоналарга ажратилган. Уй анжомлар, кўрпа-тўшаклар ҳаммаси ўз ўрнида, жойида мана, эътибор беринг:

Ҳар бир уйда йўлчи меҳмон
Оқ чойшаби сўриларда
Хушбўй, хушрий
Ором олар...

Ана, Сизга ўтмишдошларимизнинг турмуш тарзидан бир шингил. Кўз ўнгингиздан меҳмонхона лип-лип этиб ўтаверди. Ундаги жиҳозлар ҳам жойида, рисоладагидек, «оқ чойшаби» сўриларда, хушбўй, хушрий ором (олар) олиш-лар ҳам диққатга сазовордир. Сўлим ёстиқлар, шинам тўшаклар ётоқхонани беазаган. Уй-рўзгорни идиш-тобоқсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Мазкур жиҳати ҳам қойил қоларлиқдир. Рўзгор буюмларидан идиш-товоқлар, олтин, қумуш, сопол, темир, ёғоч ва ҳоказо, ҳоказолардан ясалган. Умуман, «Авесто»даги барча жиҳатларни санаш амри маҳол, лекин ортиқчалик йўқ, ҳаммасининг ўз ўрни бор. Одамзот учун нима керакли бўлса ҳаммаси «Авесто»да муҳайё, бунинг устига манзур ҳамдир.

Мусоқул УСМОНОВ,
Тошкент Молия институтининг профессори.

Шарқ дурдоналари

Оз-оз ўрганиб домо бўлар...

● Қаноат қилсанг ҳамма нарсадан озод бўласан. Дунёга мафтун бўлма ва очкўзлик қилмагинки, тириклик мавсуми жуда қисқадир.

Яна деди: Бирор ишни қилишда ўзинг ўз нафсинга рухсат берибсанми, агар уни бошқалар ҳам қилса, уни жазолама.

Яна деди: Сендан юз ўғирган кишининг суҳбатига интилиш жоннинг қадрини ерга уришдир, суҳбатингни тилаган кишини қайтариш эса олижанобликка нуксон етказишдир.

Искандарга дедилар:

— Агар Худойи толоо сенга ғалаба беришини хоҳласанг, кечирувчи бўл, чуқни у кечирини яхши кўради.

Ундан сўрадилар:

— Сўзга усталик нима?

Айтди: Қисқа сўзлаш, аммо маъносини бузмаслик. Деди: Аблах кишиларда дўстлик, ёлгончиларда садоқат бўлмайди. Байт:

Эй биродар, ҳеч қачон ёлгон гапирма,
Чунки ёлгончи хор ва қадрсиз бўлар.
Ёлгончилик кишини шармисор қилар,
Ёлгончилик одамнинг обрў-эътиборини кеткизар.

● Букрот ҳаким деди: — Агар киши ўзи мукаммал эгалламаган илм ҳақида гапирмаса, одамлар орасида тушунмовчилик ва тортишув юз бермайди, жангу жадал олови сўнади.

Яна деди: Кўнглингиз душман деб ҳисоблаган кишидан эҳтиёт бўлинг!

Ҳақиқий маърифатга эришган қомил одам шундай одамки, ундан нафақат дўстлари осойишта, балки душманлари ҳам тинч ҳаёт кечирадилар.

Яна унинг сўзларидан: Дунё йўл бошида ёқиб қўйилган оловга ўхшайди, кимки ундан бир оз олиб, ўз йўлини ёритишга сарф этса, фойда олади, кимки кўпроқ олишга интилса, қуйиб қолиб, ўзига азoб беради. Байт:

Дунёда умринг бир кунчалик ҳам эмас,
шундай экан

Ўн йиллик ризқни сақлаб нима қиласан?
Сенга тегишли ризқ у ердан юборилади.
Сен ўша берилган ризқингизга бу ердан ололасан.

● Азизим, ҳар қандай семиздан ботирлик умид қилиб бўлмайди ва ҳар қандай зўр овозли ва йўғон жуссалиқдан қувват ҳам қилиш нўриндир. Қўрган-мисан, қамши қанчалик йўғон бўлмасин барибир ингичка чўпдек синади, лайлакнинг қадди қанча катта ва баланд бўлмасин, бургут қўлида ожиз бўлиб қолади.

Байт:

Мардлик кичиклиги йўғонликдамас,
Қара лайлак йўғон, бургут кичикдир!

● Раҳм ва шафқат инсоннинг энг яхши фазилатларидан биридир. Раҳму шафқатли киши доимо одамларга ёрдам қўлини чўзади, ожиз ва нотавон кишилардан хабар олиб туради.

Ожизларга ёрдам қилмоққ улуглики оширади,
Сўлаймон ҳам назар қилгай эди

доимо чумолига.

● Бир кун и улфатлар даврасида Лайли ва Мажнун ҳақида суҳбат бўлибди. Шунда бир йигит: «Лайли унчалик гўзал эмас экан, нега энди Мажнуннинг дили унга шунчалик ром бўлган экан», — деб қўлибди. Шунда дўстлари: «Мажнунни ром қилган нарса Лайлининг чиройли жамоли эмас, балки чиройли хулқи!» — деб жавоб беришди.

Байт:

Дилраболар ошиқ аҳли ўлдирур тош

Дил билан,

Лек қайта тиргизур хушхулку, ширин

тил билан!

Сен ғазаб бирла бирор филни енголмассан

бирoқ,

Бўлса юмшоқлик уни ром айлагунг

Бир қил билан!

● Баъзи ҳакимларнинг фикрича, одамнинг ақли эканлигининг белгиси ҳамма билан муроcа қила билишида, одамлар билан тил топа олишида ва уларни тўғрилик томон юргиза билишидадир. Мақолда: «Халқ билан тил топа олмаган киши — ақл неъматидан маҳрум киши» дейилди. Халқ билан муроcа ва мадора деганда шундай нарсани тушуниш керакки, унда ёлгончилик бўлмайди, ҳеч кимни алдамайди. Тили билан дили бир-бирига мувофиқ бўлади; каттаю-кичик билан бирдек муомала қилади, барчани яхши ишлар сари дейди, ҳеч кимга зарари тегмайди.

● Луқмони ҳаким айтди:

— Кишининг ақли шараф ва улуглиқ асосидир! Кимнинг ақли қў бўлса айблари яширин ва дўстлари эса ундан рози бўлади.

● Яхшилик яхши ном келтиради, саховат эса кишини бахтиёр қилади.

● Ёмон отли киши ўлик билан тенг, Яхши ўлса ҳамки, тирик эл аро.
Шундай яшагинки, сен ўлсанг агар,
Бошга тупроқ сочиб чексинлар наво!

● Бадавлат кишилардан бири бечоралик билан кун ўтказувчи Сукротни айблади. Сукрот унга: «Агар мен хоҳласам сен каби яшашим мумкин, аммо сен ҳеч қачон мен каби кун кечиролмайсан!» — деди.

Бойлардан яна бири Сукротга: «Сен жуда камбағал ва қуруқ қўлсан», — деди. Сукрот эса у

1 2 3 4 5 6